

Jobb 12. l. - A szék, a 101. l. szék - 5

XII.

A természetben.

(Egyházi beszéd.)

Kelj fel, menj ki a mezőre, és ott szólok veled. Ézék. 3, 22.

A mező a szemlélődő munkás ember szent bibliája, melynek minden lapja Isten dicsőségével van tele irva! Nem véges emberi értelem szüleménye, a legfőbb lény kezéből került ki az a maga tökéletességében, a maga elragadó szépségében, midőn a természet nagy templomát legfőbb művészi tökélyvel építette meg. E templom az, melynek talpzata a tavasz virányaival beterített föld, menyezete a csillagos égboltozat, mely alatt a teremtmények miliói örvendnek lételőknek.

Oh mi ez emberi kéz által rakott épület a természet ama nagy templomához képest, melyet a teremtő épített és ékesített? Mi az érzés, melyet szavaim e szűk falak között költhetnek kebleitekben, azon érzéshez képest, melyet a tavaszi diszében pompázó természet látása fakaszthat? Oh ne zárkozzunk szűk falak közé; eléggé beszorított volt a komor tél lakházainkba, jégtáblák alá szorítván a felváltva mosolygó és borongó ég sima tükrét. Mily egészen más most a természet! A szél által felkorbácsolt hófergeteg helyett éltető eső hull a szomjas göröngyökre. Vetéseink a remény zöld színét öltve magukra, szerelmesen susognak össze, ha a tavasz illatos szellője elsuhan fölöttök; legelésző csordák kolomp-hangjai, csengő-csattogó és méla madárdal, meg a föld minden állatainak örömszibongása, mind-mind a természet szépségét beszél, és a magasságbeli Istent dicsőítik, ki felkölté nehéz álmából a megpihent földet, hogy munkatért nyisson a földművelőnek, árnyat adjon a kedves énekü csalógánynak, és örömet szerezzen minden élő, érző teremtményének.

Mily szép a természet az évnek e virágfűzés korszakában! Nincs hely, melyen mosolygó életjelek ne mutatkoznának. Nincs

egy élőfa, melyen az ifju tavasz virágai vagy lombjai örömtől ne rezegnének össze a langy szellők kedélyes játsziságain, mint ifju sziv repes örömében. Oh hagyjuk a magány unalmait, feledjük egy perczre az élet nehéz gondjait, melyek sokszor mázsányi teherrel nehezednek vállainkra, és legalább képzeletünkben röppenünk a szabad természet nagyszerű templomába. Isten felnyitotta a természetnek virágbetűkkel irt szent bibliáját, jertek olvassuk, jertek tanulmányozzuk; hiszen nem csak szivünk vágyai, de szerető menynevei atyánk is a szabad természetbe int Ezekiélnek mondott eme szavaival: *Kelj fel, menj ki a mezőre, és ott szólók veled.*

A szentírás több helyen említi, hogy Isten földi gyermekeinek, különösen a prófétáknak, többször megjelent és szólt hozzájuk: ez azonban a prófétai magasztos lélek ihletettségének csak költői képes kifejezése. Ne várjunk tehát mi is isteni szózatot, hanem a szabad természet nagy templomában szemléljük az ő műveit, melyek minden ékesen-szólásnál tisztább tanúságot tesznek az ő imádandó tökélyeiről; mert ezekből tisztán kitünik az ő létele, mindenekre kiterjedő gondviselése, s abban találjuk meg életünk képét is.

Az emberiség értelmi emelkedése folytán soha egy kérdés sem szült annyi eszmeharczot, mint ez egyszerű két szó: *van-e Isten?* A sziv érzése leghamarább megfelelt e kérdésre, midőn kimondá meggyőződését e szavakban: *van Isten.* Későbbben az okosság és tudomány kezdett e tárgyban buvárkodni, s kemény harcra kelvén a tudatlansággal: csatát nyert, és a kérdésre egyenesen felelő választ együtt hangoztatá a sziv érzésével. De nyugtalan levén az emberi elme, sokszor a tudomány által kemény vita közben eldöntött igazságok megtámadására siet, s akár veszítsen, akár nyerjen: mindenképen haszna van a vállalkozásnak; mert ha nyer: a tudomány tágasabb tért foglal el, s szűkebbre szorítja a tudatlanságot; ha pedig vesz: ez esetben a tudomány által előbb eldöntött kérdés, vagy igazság nyer erőt erejéhez, s a tudatlanság így is szűkebb térre szorul. Mint a levegőt földrázó dörgések és fellegek keblét hasogató villámok tisztithatják meg: úgy a tudományt, az igazságot az eszmék forrongása állithatja biztos alapra.

És mit gondoltok, vajjon az istenség kérdése nyugodt megállapodásban van-e most? Még nincs! Az Isten lélek, e megállított fogalmat az anyag kérdésével akarják megostromolni; az

eszmék új harcza tehát készülöben van, hogy a megállított fogalom, a tudomány vivmánya, annál szebben, annál magasztosabban emelkedjék ki. Ámde bárhová fejlődjék a tudomány: szava soha sem lesz hathatósabb, mint a természeté. Nézzük a napot, fényt és életet árasztó melegével, a holdat ezernyi ezer fénylő csillagtársaival, melyek oly kedvesen ragyognak a magasságban; nézzük a füveket és virágokat rezgő harmatgyöngyeikkel; nézzük az egész földet, mely terített asztallá készül válni a mi számunkra: és lehetetlen, hogy ezekben a világ teremtőjét ne lássuk megdicsőülve; lehetetlen, hogy mind ezekben egy szerető mennyei atya kezeire ne ismerjünk, ki oly bámulatos öszhangzásba tette a világeggyetemet, hogy abban a legelsőtől a legutolsóig minden megtartja a maga helyét, és az általa kitűzött célra igyekszik.

A természet rendszere folyhat egy kezdetben megállapított törvény szerint; de Isten a lélek, mely ebben mindeneket mozgat; az erő, mely az egészet megtartja; Isten az, ki a természet rendszerét megállapította, mely az magától létre nem jöhetett. Ugy-e k. h. hogy szebben, érthetőbben beszél a természet minden tudománynál, s leginkább annak szemléléséből tűnik ki az Isten létele? Ebből tűnik ki az ő:

Mindenekre kiterjedő gondviselése is. — Viharos tengeren hányt-vetett hajó az ember élete, s ha van is szélcsend az élet tengerén; de hányszor torzítja el sima tükörét a fergeteg! hányszor rázza meg szinte az összezuzásig élethajónkat a szenvedés, bánat és fájdalom kérlelhetlen sziklája! hányszor nem sülyedünk, mint a tanítványok, a háborgó tengeren! s mi az, mi ilyenkor visszatart a kétségbeeséstől? mi az, mibe biztosan fogodunk, midőn az örvény sülyesztő gyűrűjébe jutott életünk rongált hajója: ha nem az isteni gondviselés, mely mindenütt jelen van körülünk? a mely, hol legnagyobb a veszély, ott dicsőíti meg magát legszemelláthatóbban. Kinek hitét a természet vizsgálásából meritett meggyőződések határozzák, az nem tagadhatja az isteni gondviselést. — Mint a virág, míg virágzik, illatát el nem veszti: ugy a vallásos kebel a szív végső dobbanásáig megtartja reményeit, és nem válik meg a gondviselésbe vetett hitétől. Még a legelvetemültebb gonosztevő is, ha megzudul fölötte a csapások vihara, a vallás pihentető kebelén keres magának megnyugvást. — Ha látsz embert, kit inség, baj, csapás, fájdalom, szerencsétlenség csoporttal érvén, lelkét a kételkedés sötét szelleme szállotta meg: vezesd

ki azt egy szép tavaszi reggelen a természet kebelére, hogy lássa annak ezer meg ezer szépségeit, és az ezek fölötti szemlélődésre, az okozat és ok felőli világosító szavaidra hinni fog, ha lelkéből a szépnek érzése egészen ki nem halt, ha jégkeble egészen fásult szívet nem zár magában. —

S avagy mikor látjuk, hogy a természet minden tavasszal fiatal menyasszonyként teljes díszében jelenik meg szemeink előtt — öröme hiva fel minden állatot, — midőn látjuk az égi madarakat, melyek nem szántnak, nem vetnek, s mégis a legelsőtől a legutolsóig eltartja őket az úr gondviselése, megadván mindeniknek táplálékát és örömeit: ugyan kételkedhetnénk-e az isteni gondviselésben? Midőn látjuk, hogy a jó Isten mindent megadott földi életünk boldogságára, s okosságot azok felkeresésére, élvezésére; midőn mindezeket látjuk: lehetetlen, hogy ép lelkü valóság ajkain gondviselést tagadó szó emelkedhessék. — Imé k. h.! mint tünik ki a természet szemléléséből az Isten mindenekre kiterjedő gondviselése!

De a természetben kifejezve láthatjuk: életünk képét is. — Bölcső és koporsó, két végpontja földi lételünknek, mint a virágénak a csirázás és elhervadás. — Harmatcseppek ragyognak a reggel derűjében a virágkelyheken: életünk harmatcseppei az örömek, de oly ritkák ezek gyakran elborult életünk alatt! s épen mert oly ritkák, azért sohajtunk oly sokszor utánok; azért oly édes a rájuk visszaemlékezés. — Ez örömek — mint harmatcseppek a föld növényzetét, elevenességben tartnak. A mint az ifjúság tavaszán, s életünk tettekben gyümölcsös nyarán és őszen áthaladván, földi létünk telébe érkezünk: azt vesszük észre, hogy a forró nyári nap és az őszi dérütések leforrázták örömvirágainkat, s ekkor elkezdjük veszteni életkedvünket, mint a kimerült élőfa egyenként hullatja el életunt leveleit, melyekkel tavaszi díszében pompázott és a-sárguló leveleit is letéző szél érintésére éles sohajtásban tör ki, mintha virágaira emlékeztén vissza, nehéz bánat nyomná kebelét, hogy azoktól megkelliet válnia; — pedig új tavasz díszébe fog ismét öltözni a tél nyugalma után, több zöldelő levéllel, több virággal lesz megkoronázva.

Életünk képe ez k. h.! Virágzunk mi is az élettavaszán s boldog, kinek virágzását gyümölcsök követik; ki nem csak élvezet-, de nemes tettekben adja jelét a benne lakozó isteni szikrának. A mint életünk délpontjáról hanyatlásnak indult, egyenként válunk meg az élet rózsás örömeitől, életkedvünk hanyatlani kezd, mint a növé-

nyek éltető nedve, — életünk napja alább-alább száll, míg végre lenyugszik a sirhantok közé, és ránk borul a halál néma éjszakája. — A virágok lehervadnak, hogy egy új tavaszkorában annál szebben viruljanak fel: mi is a halál párnájára hajtjuk fejünket azon hittel, hogy túl a sir sötét éjszakáján annál szebb, annál több és boldogítóbb örömet élvezünk elköltözött és utánunk jövő kedveseink társaságában, a vallás által erényes élet után ígért boldog lelkek menyországában.

Ember! ha kételkedés sötét homálya ül lelkeden az Isten létele felett: menj ki a mezőre, a szabad természetbe, hol tisztaég mosolyog le reád, — hol a természet pompája emelkedik a maga elragadó nagyszerűségében, és kérdezd magadtól: ki alkotta mindezeket? lelked megtalálja a választ: egy mindenható lény, az Isten.

Vagy ha szülőid, kedveseid már a sirban nyugsznak, és téged az életfájdalmi, szenvedési s az emberek méltatlan üldözései kétségbeesésig üttek: menj ki a szabad természetbe, vagy épen kedveseid sirhalmára, és lásd meg, hogy a könyeiddel áztatott durva göröngyöket virágok lepték el, mintha enyhíteni, felejtetni akarnák fájdalmidat; azon virágok diszlenek a sirhalmon, melyeknek gyökereit a sírások összevagdalták: lásd a jó Isten azokra gondot viselt, — s ha egy kis virágot, egy gyenge fűszálat is megtart, széppé teszi: hogy ne viselne gondot reád, ki ezeknél sokkal kedvesebb vagy előtte, — ki téged úrává, koronájává tett e földön teremtményeinek?

Vagy ha szépségben, erődben elbiztad magad: menj ki a szabad természetbe, s lásd, hogy a virág is szép, de elhullatja minden ékességét, ha elmulik tavasza, és a legerősebb élőfát is megemésztí az idő vasfoga. —

Vagy ha fájó szíved népsz közelgő halálad elébe: tanul meg a mező virágaitól, hogy semmi sem veszt el örökre, s te is az örök-élet tavaszán újra felvirulsz a halál tele után. Nyitott a természet virágbetűkkel irt szent bibliája: olvassátok, tanulmányozzátok, és ennek élő betűi élő hitet ébresztenek lelketekben. Ámen.

Pálffy Lajos,
sz. kereszteri pap.

XIII.

Magtár alapításra serkentés.

(Egyházi beszéd.)

Eltelének annakokáért a bőségnek hét esztendei, mely bőség vala Egyiptomnak földén. És elkezdének közelgetni az éhségnek hét esztendei, mint megmondotta vala Jozsef. sat. 1 Móz. 41, 53—57.

Faraó, Egyiptomnak egykori ura, hajdan kettős álmában a hét kövér és ösztövér tehenekben, s megint a hét teljes és vékony gabonafejekben azt a nevezetes dolgot látta, hogy országában hét termékeny évek lesznek, azokra pedig hét terméketlen évek következnek. És az ő álma teljesezésbe ment! — Hét termékeny év állott elé egymásután, melyekre hét terméketlen év következék; s a hét kövér teheneket a hét ösztövér tehenek, a hét teljes gabonafejeket a hét vékony gabonafejek egészen elnyelék. —

Atyámfiai! mikor Faraó eme jeles álmat látta, az álom magyarázó József azt a tanácsot adta neki, hogy Egyiptom kormányzását bizza valamely bölcs férfura, ki a hét termékeny években a gabonának ötödét minden embertől szedje be, s takarja magtárakba, hogy az eljövendő hét évi éhségnek idején legyen az a tartománynak táplálására. — Tetszett Faraónak ez a tanács, s minthogy azon időben Józsefhez hasonló bölcs, eszes férfiú nem vala, ő lön Egyiptom kormányzására kinevezve. Ő pedig kimenvén a Faraó tekintete elől, állita a városokba magtárokat, és takara a hét termékeny években felette sok gabonát, mint a tengernek fővénye, annyira, hogy meg nem számláltathatnék, mivel száma nem vala. *Eltelének annakokáért sat.*

Magtárt — nem országos — hanem egyházi magtárt akarok állítani én is, ai! s azt ajánlom nektek, a mit József ajánlott vala Faraónak: állítsatok magtárt! — De hogy tettekre buzduljon gyü-